

บทที่ 11

ทักษะการสอน

การสอนเป็นศิลปะ ครูทุกคนสามารถพัฒนาทักษะการสอนของตัวเองให้ดีขึ้นได้ หรือแม้แต่วุฒิปริญญาตรีในการสอนอยู่แล้วก็ยังสามารถพัฒนาทักษะทางการสอนของตัวเองได้อีกเช่นกัน ทักษะการสอนที่ครูควรฝึกเพื่อให้เกิดการพัฒนา ได้แก่

1. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
2. ทักษะการอธิบายและยกตัวอย่าง
3. ทักษะการใช้คำถาม
4. ทักษะการสรุปบทเรียน
5. ทักษะการเฝ้าความสนใจ
6. ทักษะการเสริมกำลังใจ
7. ทักษะการใช้สื่อการสอน

ทักษะทั้งหมดจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น เมื่อนำเข้าสู่บทเรียน ครูอาจจะใช้คำถามและสื่อการสอนบางอย่างประกอบ พร้อมทั้งมีการเฝ้าความสนใจร่วมด้วยหรือในขณะที่อธิบายและยกตัวอย่างครูอาจจะใช้คำถาม สื่อการสอน พร้อมทั้งเฝ้าความสนใจและมีการเสริมแรงร่วมด้วย ตลอดจนมีการสรุปบทเรียนเป็นระยะ ๆ เป็นต้น ดังนั้น ทักษะการสอนทุกทักษะมีความสำคัญเท่าเทียมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ประสงค์ร่วมกัน คือ เพื่อเสนอเนื้อหาและพัฒนาความคิด สติปัญญา และพฤติกรรมของผู้เรียน

1. การนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียน หมายถึง การกระตุ้นและเฝ้าความสนใจของผู้เรียนให้มีต่อบทเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและความกระตือรือร้นที่จะเรียน ผู้เรียนรู้ว่าจะเรียนเรื่องอะไรโดยที่ครูไม่ต้องบอกโดยตรงและผู้เรียนยังสามารถนำความรู้เดิมมาสัมพันธ์กับบทเรียนใหม่ได้อย่างถูกต้อง

1.1 โอกาสที่จะนำเข้าสู่บทเรียน

ครูจะใช้ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียนได้ในหลายโอกาส ดังต่อไปนี้

- 1) เมื่อเริ่มเรื่องหรือเริ่มบทเรียนใหม่ เพื่อโยงเข้าสู่เรื่องที่สอน

- 2) เมื่อจะมอบหมายการบ้านหรือการทำงาน เพื่อแนะนำวิธีการทำงานนั้น
- 3) เมื่อเตรียมการอภิปราย เพื่อแนะนำให้ผู้เรียนดำเนินการได้ตรงตามเป้าหมาย
- 4) ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดูภาพยนตร์ ภาพนิ่ง วิทยุทัศน์ ฟังวิทยุและเทป เพื่อแนะนำให้ผู้เรียนจับประเด็นของเรื่องที่ดูหรือฟังนั้นได้

1.2 วิธีการนำเข้าสู่บทเรียน

วิธีการนำเข้าสู่บทเรียนอาจทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาบทเรียน

- 1) การสนทนาซักถาม : ครูจะใช้การซักถามเมื่อเริ่มบทเรียนได้หลายรูปแบบ
  - ซักถามเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียนให้เข้ากับเรื่องที่จะสอน เช่น ถามคำถามที่ขึ้นต้นว่า “ใครเคย.....” เป็นต้น
  - ทายปัญหาที่คำตอบของปัญหาจะโยงไปสู่บทเรียน เช่น ถาม “อะไรเอ่ย...”
  - ถามความรู้เดิมที่ผู้เรียนเคยเรียนมาแล้วเพื่อโยงเข้าสู่เรื่องที่ผู้เรียนกำลังจะเรียนใหม่
- 2) การใช้สื่อการสอน เช่น การให้ดูรูปภาพแล้วมีการสนทนากันระหว่างครูและผู้เรียนเกี่ยวกับรูปภาพเพื่อโยงเข้าสู่บทเรียน
- 3) การเล่าเรื่อง เล่านิทาน เล่าเหตุการณ์ เล่าสถานการณ์ เพื่อโยงประเด็นของเรื่องเข้าสู่บทเรียน
- 4) การแสดง เช่น ครูให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ หรือร้องเพลง แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันจับประเด็นของเรื่องเพื่อโยงเข้าสู่บทเรียน
- 5) การสาธิต และการลงมือทำ เช่น ครูให้ผู้เรียนลองจับชีพจรและนับจำนวนครั้งที่ชีพจรเต้นภายในเวลาที่ครูกำหนด
- 6) การเชื่อมโยงประสบการณ์ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่ไกลตัว เช่น จากเสื้อผ้าฝ้ายที่ใส่อยู่โยงไปถึงการปลูกฝ้าย

1.3 ข้อควรคำนึงถึง

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการนำเข้าสู่บทเรียน คือ

- 1) ครูควรศึกษาเนื้อหาที่จะให้ผู้เรียนเรียนให้เข้าใจชัดเจนก่อน จึงตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่จะใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน
- 2) ครูควรศึกษาความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย เพื่อจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้น่าสนใจ
- 3) ครูควรศึกษารายละเอียดของกิจกรรมบางอย่างที่จะให้นำเข้าสู่บทเรียนให้ดี ก่อนที่จะใช้ เช่น เมื่อจะใช้เรื่องเล่า นิทาน เพลง ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ หรือ เทปเสียง เป็นต้น

2. การอธิบายและยกตัวอย่าง

2.1 ความสำคัญของการอธิบาย

การอธิบายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสอนทุกวิชาและทุกรูปแบบ เนื่องจาก

- 1) เป็นสื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียน
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนสนุกและเพลิดเพลินกับบทเรียน
- 3) ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระของบทเรียนและนำไปใช้ได้

ในบทเรียนบางเรื่อง การอธิบายเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจชัดเจนครูจำเป็นต้องยกตัวอย่างประกอบเพื่อนำให้บทเรียนนั้นเป็นรูปธรรมกระจ่างชัดขึ้น

2.2 แนวทางในการอธิบายและยกตัวอย่าง

แนวทางที่ครูควรปฏิบัติเพื่อให้การอธิบายและการยกตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- 1) น้ำเสียงชัดเจนแจ่มใส ใช้น้ำเสียงและจังหวะการพูดได้เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน
- 2) เลือกใช้คำพูดกะทัดรัด คำพูดและตัวอย่างต้องสอดคล้องกับวัย ความรู้ ประสบการณ์ ความสนใจ และสภาพแวดล้อมของผู้เรียน
- 3) เลือกใช้คำพูดและตัวอย่างเหมาะสมและตรงตามประเด็นของเนื้อเรื่อง
- 4) คำอธิบายต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา อธิบายจากสิ่งที่ย่อยหรือเป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่ยากหรือที่มีความเป็นนามธรรม โดยมีตัวอย่างประกอบ
- 5) การยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมจะช่วยให้การอธิบายชัดเจนและทำให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาบทเรียนได้มากและนานขึ้น
- 6) คำอธิบายและตัวอย่างของครูควรแตกต่างจากคำอธิบายและตัวอย่างที่ปรากฏในตำราหรือหนังสือเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กว้างขวางขึ้นและไม่เบื่อหน่าย
- 7) ควรมีการสรุปสาระสำคัญของสิ่งที่อธิบายไปแล้วเป็นระยะ ๆ

3. การสรุปบทเรียน

3.1 ความสำคัญของการสรุปบทเรียน

- 1) ช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมสาระสำคัญของเรื่องที่เรียนได้ถูกต้องจากข้อมูลข้อเท็จจริง และประสบการณ์ที่ได้เรียนไป
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนจับใจความสำคัญของเนื้อหาแต่ละตอนได้ถูกต้องและรวดเร็ว
- 3) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่เพิ่งเรียนใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมได้

3.2 โอกาสที่จะสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนสามารถกระทำได้ 2 ระยะ คือ

- 1) สรุปสาระสำคัญเมื่อการเรียนการสอนเนื้อหาแต่ละตอนจบลง
- 2) สรุปสาระสำคัญตอนสุดท้ายเมื่อการเรียนการสอนจบลงท้ายชั่วโมงเรียน

3.3 รูปแบบการสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนมี 2 ลักษณะ คือ

- 1) สรุปความรู้ หมายถึงการสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนได้รวบรวมไว้อย่างถูกต้อง
- 2) สรุปเพื่อให้เกิดการนำไปใช้ หมายถึงการสรุปความรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้วให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

3.4 วิธีการสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนอาจทำได้หลายวิธี ซึ่งครูควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสรุปบทเรียนที่อาจทำได้มีดังนี้

- 1) การถามคำถามนำเพื่อให้ผู้เรียนตอบในประเด็นที่จะเป็นข้อสรุปสาระสำคัญของบทเรียน
- 2) การใช้สื่อการสอนประกอบการสรุปบทเรียน เช่น ให้ผู้เรียนเรียงภาพแสดงขั้นตอนการผลิตน้ำมันถั่วเหลือง หลังจากที่ครูสาธิตและอธิบายแล้ว
- 3) การสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนสรุปบทเรียนให้สอดคล้องกับเรื่องที่ได้เรียนไปแล้ว เช่น เมื่อเรียนเรื่องความรอบคอบไปแล้ว ครูเล่าสถานการณ์ให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปว่าใครบ้างในสถานการณ์นั้นเป็นคนที่มีความรอบคอบ และความรอบคอบหมายถึงอะไร
- 4) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปราย หรือการทำรายงาน เกี่ยวกับสาระสำคัญของเนื้อหาบทเรียน

4. การใช้คำถาม

4.1 ความสำคัญของการใช้คำถาม

การใช้คำถามในการเรียนการสอน มีความสำคัญดังนี้

- 1) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนจับประเด็นสำคัญของเนื้อหาบทเรียนได้
- 3) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดในเชิงสร้างสรรค์ และมีกรอภิปรายต่อเนื่อง
- 4) ช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างมีระบบ

4.2 ประเภทของคำถาม

ประเภทของคำถามที่ใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 1) คำถามพื้นฐาน ได้แก่ คำถามที่ถามความจำและการสังเกต เช่น เห็นอะไรในภาพนี้บ้าง ใครค้นพบวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คำนี้แปลว่าอะไร เป็นต้น

2) คำถามคิดค้นหรือรวบรวมความคิด ได้แก่คำถามที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเองโดยอาศัยความรู้พื้นฐานมาแปลความ ตีความ และขยายความ เช่น ข้อความที่ขีดเส้นใต้หมายความว่าอะไร (คำถามแปลความ) ทำไมผู้แต่งกลอนบทนี้จึงเปรียบผู้หญิงกับดอกกุหลาบ (คำถามตีความ) ถ้าเราประมาท จะเกิดผลอย่างไรบ้าง (คำถามขยายความ)

3) คำถามขยายความคิด ได้แก่คำถามที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจจะเป็นการคาดคะเน การวางแผน การวิจารณ์ และการประเมินค่า ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องอาศัยความรู้พื้นฐานเช่นกัน เช่น ถ้าญี่ปุ่นชนะในสงครามโลกครั้งที่สอง สถานการณ์ในประเทศไทยจะเป็นอย่างไร (คำถามคาดคะเน) ทำอย่างไรเราจึงจะช่วยกันบรรณรงค์ไม่ให้คนไทยติดเชื่อเอดส์เพิ่มขึ้น (คำถามวางแผน)

นักเรียนคิดว่าสภาพของกรุงเทพมหานครเหมาะสมที่จะเป็นเมืองท่องเที่ยวหรือไม่ (คำถามวิจารณ์)

นักเรียนชอบอยู่ในกรุงเทพฯ หรือในจังหวัดอื่น เพราะเหตุใด (คำถามประเมินค่า)

4.3 ลักษณะของคำถามที่ดี

ลักษณะของคำถามที่ดี มีดังนี้

1) ควรเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและเร้าให้อยากตอบ เช่น แทนที่จะถามว่า “ภาพนี้ชื่ออะไร” อาจถามว่า “ใครจะบอกชื่อภาพนี้ได้ไหม”

2) เป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผล เปรียบเทียบและประเมินค่า นอกเหนือจากการถามความรู้และข้อเท็จจริงพื้นฐาน

3) เป็นคำถามที่มีความยากง่ายเหมาะกับระดับของผู้เรียน

4) ข้อความที่ใช้ตั้งคำถามต้องชัดเจน กะทัดรัด และไม่กำกวม

4.4 แนวทางการใช้คำถาม

การใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการตามแนวทางต่อไปนี้

1) ควรถามคำถามก่อนที่จะเรียกผู้เรียนคนใดคนหนึ่งตอบ เพื่อให้ทุกคนได้คิดหาคำตอบก่อน

2) มีการหยุดหรือทอดระยะชั่วคราวหนึ่งหลังคำถามประมาณ 5 วินาที ถ้าคำถามที่เป็นการคิดวิจารณ์จะใช้เวลามากกว่านี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดก่อนตอบ นอกจากนี้ ครูควรเลี่ยงการรีบตอบคำถามเสียเองเมื่อผู้เรียนยังคิดคำตอบไม่ออกในทันทีทันใด

3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามอย่างทั่วถึงกัน ไม่ควรปล่อยให้คนใดคนหนึ่งหรือสองสามคนชิงตอบตลอดเวลา

4) พยายามหลีกเลี่ยงการถามซ้ำคำถามเดิมหลาย ๆ ครั้ง ถ้าผู้เรียนตอบคำถามได้ไม่ได้ ครูควรเปลี่ยนลักษณะคำถาม หรือเปลี่ยนคำพูดใหม่ หรืออธิบายเพิ่มเติม คำถามบางประเภทไม่ควรจะเกี่ยวเชิญให้ตอบทุกคนทั้งห้อง

- 5) ควรแนะนำให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่แล้วมาช่วยในการตอบคำถาม
- 6) เวลาตอบคำถามในชั้นเรียน ควรให้ผู้เรียนตอบในลักษณะที่พูดกับเพื่อนทั้งชั้นไม่ใช่พูดกับครูคนเดียว
- 7) ใช้คำถามหลาย ๆ ประเภททั้งคำถามที่ถามข้อเท็จจริง ความเข้าใจ ให้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า รวมทั้งคำถามให้แสดงความคิดเห็น เจตคติ และค่านิยม
- 8) หลีกเลี่ยงคำถามตอบรับ หรือปฏิเสธอย่างเดียว ถ้าจำเป็นต้องใช้ให้ถามต่อว่า “ทำไมจึงคิดเช่นนั้น” “นักเรียนรู้อย่างไรว่า เป็นเช่นนั้น”
- 9) ควรเสริมกำลังใจเมื่อผู้เรียนตอบแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนพยายามคิดค้นคำตอบ และปรับปรุงคำตอบให้ดีขึ้นต่อไป

5. การเร้าความสนใจ

5.1 จุดมุ่งหมายของการเร้าความสนใจ

การเร้าความสนใจมีความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

- 1) กระตุ้นความสนใจในการเรียนของผู้เรียน ไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนติดตามกิจกรรมการเรียนตลอดเวลา
- 3) ช่วยให้ผู้เรียนเต็มใจร่วมกิจกรรมการเรียน

5.2 วิธีการเร้าความสนใจ

การเร้าความสนใจจะต้องทำเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุป และแม้แต่การฝึกปฏิบัติ จนกระทั่งสิ้นสุดการเรียนการสอน

การเร้าความสนใจอาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

- 1) การใช้ถ้อยคำและน้ำเสียง เช่น ครูเน้นเสียงเมื่อพูดถึงเนื้อหาสำคัญ ใช้เสียงสูงต่ำบ้างตามความหมายของเรื่อง
- 2) การใช้ท่าทางประกอบ
  - การใช้สีหน้าและอาการ เช่น ครูยิ้ม สายหน้า โบกมือ ชี้ เป็นต้น
  - การเคลื่อนไหวที่มีจุดมุ่งหมาย เช่น ครูเดินไปหยิบอุปกรณ์ เดินดูผู้เรียน
- ฝึกปฏิบัติ
  - การนิ่ง เช่น ครูยืนเฉยเมื่อผู้เรียนไม่ฟังครูอธิบาย เพื่อเตือนให้ผู้เรียนหยุดกระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม
  - การใช้ท่าทางประกอบการเล่าเรื่องให้เห็นจริงจังก๊ไปกับเนื้อเรื่องที่กำลังสอน
  - การนำผู้เรียนให้แสดงท่าทาง เช่น แสดงกิริยาเลียนแบบ ประมมือตามจังหวะ
- 3) การสนทนาซักถาม
  - การตั้งปัญหาถามจากเนื้อเรื่อง หรือจากสื่อการสอน เช่น ภาพ แผนภูมิ

- การซักถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน
  - การให้ผู้เรียนหาคำตอบจากสถานการณ์สมมติ
  - การถามคำถามให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น
  - การอภิปรายผลของการสาธิต ทดลอง
  - การตั้งปัญหาจากการลงมือทำ เช่น ทดลอง
- 4) การแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง ซึ่งผู้เรียนอาจเป็นผู้แสดง หรือครูและผู้เรียนร่วมกันแสดง
- 5) การสาธิต และการทดลอง จะช่วยทั้งสร้างความสนใจของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง
- 6) การเล่าเรื่อง หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน
- 7) การใช้เกมและเพลงประกอบเนื้อหาบทเรียน

6. การเสริมกำลังใจ

6.1 ความสำคัญของการเสริมกำลังใจ

- 1) ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน
- 2) สร้างความเชื่อมั่นในตัวเองแก่ผู้เรียน มีความกล้าที่จะตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะค้นคว้าหาความรู้ต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่การสร้าง ความพึงพอใจในการเรียนได้อย่างถาวร

6.2 ประเภทของการเสริมกำลังใจ

การเสริมกำลังใจมี 2 ประเภท คือ

1) การเสริมกำลังใจจากความต้องการภายในของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนรักการอ่าน เนื่องจากการอ่านทำให้เพลิดเพลิน ผู้เรียนชอบออกกำลังกายเพราะออกกำลังกายแล้วทำให้รู้สึกสดชื่นกระฉับกระเฉง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเสริมกำลังใจจากภายในนี้อาจจะเกิดขึ้นเองได้ยาก จำเป็นต้องอาศัยการเสริมกำลังใจจากภายนอกเข้าช่วย

2) การเสริมกำลังใจจากภายนอก ซึ่งจะปรากฏควบคู่กับพฤติกรรมที่ถูกต้องของผู้เรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- การเสริมกำลังใจด้วยวาจา ได้แก่ การที่ครูกล่าวคำชมเชยเมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมตามที่ครูคาดหวัง เช่น ครูอาจชมว่า ดี ดีมาก ใช้ได้ ถูกต้อง เก่งมาก เป็นคำถามที่ดี เป็นความคิดที่หลักแหลม เป็นต้น โดยครูจะเลือกใช้คำชมเชยให้เหมาะสมกับโอกาส สถานการณ์ และลักษณะความยากง่ายของพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดง

- การเสริมกำลังใจด้วยท่าทาง เช่น ครูยิ้ม พยักหน้า ใช้สายตาแสดงความสนใจให้เพื่อนในชั้นประมอให้

- การเสริมกำลังใจด้วยการให้รางวัลตามโอกาสที่เหมาะสม

- การเสริมกำลังใจด้วยการให้สัญลักษณ์ เช่น นำผลงานที่ดีแสดงไว้บนป้ายประกาศ

- การเสริมกำลังใจด้วยการให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง เช่น การจดบันทึกผลงานที่ได้ทำสำเร็จแล้ว

6.3 ข้อควรคำนึงถึงในการที่ครูจะเสริมกำลังใจแก่ผู้เรียน

1) ผู้เรียนควรได้รับการเสริมกำลังใจทันทีเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ดีหรือถูกต้อง

2) วิธีเสริมกำลังใจที่ครูใช้ควรสอดคล้องกับพฤติกรรมและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3) ครูไม่ควรใช้คำชมที่เกินความจริง เพราะคำชมจะไร้ความหมายและผู้เรียนขาดศรัทธา

4) ครูไม่ควรใช้วิธีเสริมกำลังใจซ้ำ ๆ กัน อยู่เสมอ

5) ครูควรหาโอกาสเสริมกำลังใจให้ทั่วถึงกัน เช่น ผู้เรียนที่เรียนอ่อนอาจไม่สามารถทำอะไรได้ถูกต้องเท่ากับผู้เรียนที่เก่ง ครูอาจถามคำถามหรือมอบงานที่ง่ายกว่าให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อน แล้วให้คำชมเชยเมื่อผู้เรียนทำถูกต้อง

7. การใช้สื่อการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรม หรือสิ่งอื่นใดก็ตาม ที่ผู้สอนนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนชัดเจน เกิดการเรียนรู้และจดจำได้

7.1 ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน

1) ช่วยให้นักเรียนมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2) ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจที่แจ่มแจ้ง

3) ช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน มีเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน และเกิดความริเริ่มสร้างสรรค์

4) ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์กว้างขวางและจดจำได้นาน

7.2 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

1) สื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบวารสารหรือเอกสารสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ

2) วัสดุของจริง

3) วัสดุจำลองหรือวัสดุประดิษฐ์ เช่น ของจำลองจากของจริงทุกชนิด บัตรคำ แถบประโยค กระเป๋าผนัง กระดานคำ กระดานกราฟ แผนที่ รูปภาพ ภาพโปร่งใส ฯลฯ

- 4) วัสดุสิ้นเปลือง เช่น สารเคมี
- 5) วัสดุและอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เช่น เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ สไลด์ ภาพยนตร์ เครื่องเล่นเทป เครื่องโทรทัศน์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ฯลฯ
- 6) กิจกรรม เช่น การอภิปราย ทดลอง สาธิต เล่าเรื่อง เกม ฯลฯ

7.3 หลักการเลือกและใช้สื่อการเรียนการสอน

1) สื่อการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และระดับความรู้ตลอดจนวัยของผู้เรียน

2) ปริมาณสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่มากจนเกินความจำเป็น

3) สื่อการเรียนการสอนต้องมีความประหยัดทั้งราคา เวลาที่ใช้ในการจัดเตรียม และเวลาที่ใช้ พร้อมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ด้วย

4) สื่อการเรียนการสอนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ต้องมีขนาดใหญ่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

5) สื่อการเรียนการสอนที่เป็นกิจกรรม ต้องมีการเตรียมการก่อนให้อย่างรอบคอบ

6) การใช้สื่อการเรียนการสอนต้องเป็นไปอย่างคล่องแคล่ว เรียงลำดับก่อนหลังตามเนื้อหาบทเรียน

7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงกันในขณะที่ใช้สื่อการเรียนการสอน

8) การใช้กระดานดำเป็นสื่อการเรียนการสอน ควรปฏิบัติดังนี้

- กระดานดำที่มีความยาวมาก ควรแบ่งเป็น 2 หรือ 3 ส่วน ตามความเหมาะสม

- เขียนหัวเรื่องหรือชื่อเรื่องตรงกลางส่วนที่แบ่งไว้

- เขียนจากซ้ายไปขวา และเรียงกันเป็นเส้นตรง ไม่โค้งไปคดมา

- ขณะเขียน ควรยืนห่างจากกระดานดำในระยะพอที่จะเหยียดแขนตรงไปข้างหน้าพอสมควร และไม่ยื่นบังข้อความ

- ตัวอักษรหรือภาพวาดบนกระดานดำควรมีขนาดใหญ่พอที่ผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนมองเห็นได้ชัด

- กวาดสายตาตรวจความถูกต้องทุกครั้งเมื่อเขียนเสร็จแล้ว

- ข้อความที่กล่าวถึงจบไปแล้วควรลบออก การลบควรลบไปทางเดียวเพื่อไม่ให้ผงชอล์กฟุ้งกระจาย

- การติดแผนภูมิ แผนที่ หรือภาพบนกระดานดำ ต้องจัดทำอย่างมีระเบียบ และติดให้สูงพอเหมาะที่ผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนมองเห็นทั่วกัน

- ขณะอธิบายข้อความที่เขียนบนกระดานดำ ควรใช้ไม้ชี้ที่มีขนาดยาวพอควรชี้ไปที่ข้อความ เพื่อไม่ให้ตัวครูบังข้อความ

บรรณานุกรม

ศึกษานิเทศก์, หน่วย, กรมการฝึกหัดครู. โครงการสอนแบบจุดภาค : แนวการฝึกทักษะการใช้
คำถาม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.

_____. โครงการสอนแบบจุดภาค : แนวการฝึกทักษะการ
เสริมกำลังใจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.

_____. โครงการสอนแบบจุดภาค : แนวการฝึกทักษะการ
อธิบายและเล่าเรื่อง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.

_____. โครงการสอนแบบจุดภาค : แนวการฝึกทักษะการ
เร้าความสนใจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.

หลักสูตรและการสอน, ภาควิชา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. คู่มือนิเทศการ
ฝึกสอนจุดภาค และวิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ไม่ระบุ
ปีที่พิมพ์.

Clark, Leonard H. and Irving S. Starr. **Secondary and Middle School Teaching
Methods.** New York : Macmillan Publishing Co. Inc., 1981.

Davis, Ivor K. **Instructional Technique.** New York : McGraw-Hill Book Company,
1981.

Esler, William K. and Philip Sciortino. **Methods for Teaching : An Overview of
Current Practice.** Raleigh : Contemporary Publishing Company, 1991.